

Allah (celle celâluhu), hayatımızı bütünüyle nefsimiz hesabına kullanmamızdan razı değildir; O (celle celâluhu), zamanın belli aralıklarında huzuruna varıp kemerbeste-i ubûdiyet içinde kulluğumuzu arz etmemizi emretmektedir. Bu emirlerin başında ise beş vakit namaz gelir. Dolayısıyla beş vakit namaz mü'minin en mühim meselesidir. Ancak namaza girmeden evvel, ona bir hazırlık olarak yapılan temizlik üzerinde durmak yerinde olacaktır.

Namaza girmeden evvel yerine getirilen temizlik, namazın anahtarı gibidir. Dolayısıyla bu temizliği yapamamış insan, namaza girememiş demektir. لَا يَوْمٍ أَوَّلٍ مِنَ التَّقْوَى عَلَى أَسَسٍ لَمْسَجِدٍ أَبَدًا فِيهِ تَقُمْ لَا الْمُظْهَرِينَ يُحِبُّ وَاللَّهُ يَتَطَهَّرُوا أَنْ يُحِبُّونَ رِجَالٌ فِيهِ تَقَوْمٌ أَنْ أَحَقُّ *İlk günden takva üzerine kurulan mescitte (Kuba mescidi) namaz kılmak elbette daha doğrudur. Onda temizlenmeyi seven insanlar vardır. Allah da (maddî-mânevî) temizliğe önem verenleri sever.*"^[1] âyeti, namaza hazırlık babında temizliğe, dolayısıyla abdeste çok önem veren Kuba ehli hakkında nazil olmuştur.

Evet, iç nezafet ve temizliğin, abdest hâlinde dışa taşmasını sağlayan mü'min, netice itibarıyla Allah'ın sevdiği insandır. O, sadece Rabb'e inandığından ötürü kollarını sıvar, abdest alır. Rabb'in huzuruna giderken duyduğu mânâları hazmetmenin ifadesi olarak, dudaklarında acı bir tebessüm ve burukluk belirir; Hz. Ali (radiyâllahu anh) misali vücudunda bir titreme ve endişe hâsıl olur.

Yapılıp yerine getirilen temizlikle bir taraftan el-ayak, saç-sakal gibi uzuvlar kirden pastan temizlenirken diğer taraftan da dopdolu bulunduğu mânâ ile kalb, kötü ahlâka ait hususiyetlerden sıyrılıp yüksellere pervaz eder. Derken sır, Cenâb-ı Hak'tan gelen vâridât karşısında parlak bir ayine hâline gelir ve safiyetini muhafaza eder. İşte böyle bir temizlikle imanın yarısı elde edilmiş olur ki Allah Resûl'ü'nün, الْإِيمَانُ شَطْرُ الطُّهُورِ *"Temizlik imanın yarısıdır."*^[2] sözünün hakikati burada ortaya çıkar. Geriye kalan yarısı ise imanın gönülde yaratılması meselesidir ki o da tamamıyla Cenâb-ı Hak'a aittir. Zannediyorum insan, Rabb'ine ibadet etme niyetiyle böyle bir temizlik içerisine girince, içindeki kir-pas silinecek ve imana hazır hâle gelen bu kalbde de Cenâb-ı Hak iman nurunu tutuşturacaktır.

Namaz Yolunda İlk Tembih

İbadetlere mânâ ve ruhen hazırlanmaya vesile olan ve onlardan azamî istifadeyi sağlayan abdest, özellikle namaz yolunda ilk tembih ve birinci hazırlıktır. Abdest, her amel ve ibadet için değil, başta namaz olmak üzere bazı ibadetler için farz kılınmıştır. Namaz kılmak, tilâvet secdesi yapmak veya Kur'ân-ı Kerim'i elle tutmak için abdestli olmak farzdır; Kâbe'yi tavaf etmek için alınan abdest vacip; ezan okumak, kâmet getirmek ve din ilimlerini okuyup okutmak gibi maksatlarla abdest almak ise menduptur; yani din kat'î olarak emretmese de yapıldığında sevap kazanılan bir ameldir. Ayrıca Resûl-i Ekrem Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi vesellem) her zaman abdestli olmaya özen gösterdiği ve abdest almadan hiçbir işini yapmadığı malumdur. Bu itibarla da bir Müslüman'ın sürekli abdestli bulunması sünnettir.

Abdest tabiri, su mânâsına gelen "âb" ile el demek olan "dest" kelimelerinden teşekkül etmiş Farsça bir isimdir. Bu kelimenin Arapçadaki karşılığı ise "vudû"dur. Güzellik ve temizlik mânâlarını ihtiva eden vudû kelimesi, ibadete niyetlenen insanın, kalbini mâsivâ düşüncesinden kurtarıp mânevî duygularla donatmasını ve el-ayak gibi azalarını yıkayıp iyice temizlemesini, böylece hem ruh hem de beden itibarıyla arınıp güzelleşerek dergâh-ı ilâhîye çıkmaya hazır hâle gelmesini ifade etmektedir.

Bilindiği gibi namazın şartlarından biri de "hadesten tahâret"tir. Hadesten tahâret, hükmî kirlilik sayılan abdestsizlik hâlindeki bir kimsenin abdest alması ve guslû gerektiren bir durumdaki insanın da guslû etmesi (boy abdesti alması) demektir. Abdest ve guslû, maddî kirleri giderme ve beden sağlığını koruma gibi pek çok zâhirî faydayı beraberinde bulundursa da esas itibarıyla "taabbüdî"dirler; yani sırf

Allah emrettiği için yerine getirilen ve bilemeyeceğimiz başka hikmetlere de mebni olan dinî muhtevalı ve ibadet niyetine bağlı bir temizliktirler.

Allah Teâlâ, “Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde, yüzlerinizi ve ellerinizden dirseklerinize kadar kollarınızı yıkayın. Başınızı meshedip, topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın.”^[3] mealindeki âyetle abdesti teşrî kılmıştır. Kulluğun en önemli alâmeti sayılan namazdan önce abdest almanın farz olduğunu bildiren bu âyetin devamında Cenâb-ı Hak insana, şayet cünüp ise ilk fırsatta gusletmesini, yani tastamam yıkanıp boy abdesti almasını, su bulamadığı takdirde toprakla teyemmüm yapmasını emretmiş ve ancak ondan sonra namaza durabileceğini belirtmiştir.

Mülâhazalardaki Derinlik

Abdest, namaz yolunda ilk ikaz ve birinci hazırlıktır. Ne var ki onun istenilen semereyi verebilmesi, insanın mülâhazalarındaki derinliğe bağlıdır. Aslında insan, duygu ve düşüncelerindeki samimiyet ölçüsünde, yaptığı bütün işleri derinleştirebilir ve başından geçen her hâdiseye bambaşka bir mahiyet kazandırabilir. Mesela maruz kaldığınız bir belaya öyle ya da böyle katlanırsınız. Fakat o belayı, mecburen tahammül etmeniz gereken, sıradan bir musibet olarak görürseniz, o esnada çektiğiniz acıları ve yaşadığınız sıkıntıları o yanlış telakkinizin darlığına hapsetmiş olursunuz. Şayet o musibetin dış yüzüne takılır kalır ve arka plânına dair bazı meseleleri hiç düşünmezseniz, hem o hâdiseyi içinde bulunduğunuz zamana sıkıştırmış ve böylece hayatınızı daraltmış hem de bin bir ızdırabı boşu boşuna çekmiş sayılırsınız.

Oysa musibetle karşı karşıya geldiğiniz ilk andan itibaren onu bir arınma vesilesi ve sevap kazanma fırsatı olarak değerlendirmeniz de mümkündür. Şayet belanın ötesinde, onu vereni görebilir ve kainâtta meydana gelen hiçbir hâdisenin başıboş ve mânâsız olmadığını düşünürseniz, içinizde rıza yörüngeli bir sabır duygusu hâsıl olur. Hemen Cenâb-ı Hakk’a teveccüh eder ve dergâh-ı ulûhiyetle irtibata geçersiniz. O’nun her şeyi gördüğü ve her işinde binlerce hikmet bulunduğu mülâhazasıyla,

“Hoştur bana Senden gelen,
Ya hıl’atü yahut kefen ;
Ya taze gül, yahut diken,
Lütfun da hoş, kahrın da hoş” dersiniz.

Karşı karşıya kaldığınız o bela beyninize bir balyoz gibi inse ve belinizi bükse de, “Demek ki günah ve hatalarımdan arınmam ve ciddi bir metafizik gerilime ulaşmam için bu sıkıntıları çekmem lazımmış; zaten benim kusurlarıma da ancak böyle bir dert kefaret olurdu. Rabbim, Senden gelen bu musibete de razıyım; yeter ki beni affet!” der ve mecbur olduğunuz için değil Cenâb-ı Allah’tan geldiğine inandığınız için gönül hoşnutluğuyla sabredersiniz. Bu sayede, öyle bir musibeti bile çok iyi değerlendirmiş ve engin mülâhazalarınızla onu da derinleştirmiş olursunuz. Hatta bu hislerinizi açığa vurmasanız ve hiç dile getirmesiniz de gayet yumuşak bir tavır ortaya koymanız ve sabrınızı hâlinizle ifade etmeniz bile içinizde bir huzur esintisinin hâsıl olmasına zemin hazırlar ve o çirkin yüzlü hâdise bir musibet olmaktan daha ziyade bir mağfiret vesilesine dönüşür.

İşte namazı daha derince duyabilmek için de henüz abdeste teşebbüs ederken aynı gönülden mülâhazalarla dolu olmak gerekir. “Allahım, Senin huzuruna dünyevîliklerden arınmış bir insan olarak çıkmam için bana abdest kurnasını işaret ettin; bu işaret ve emrine binaen abdest alıyorum.” deyip abdesti, Cenâb-ı Hakk’ın emri olan bir vazife bilmek ve onu, Allah Teâlâ’nın tayin ve tespit ettiği bir nevi ibadet kostümü şeklinde değerlendirmek icap eder. Çünkü abdestin ne ifade ettiğini, nasıl bir temizliğe vesile olduğunu ve bizi misal âlemi itibarıyla hangi hüviyete büründürüp nasıl güzelleştirdiğini sadece O bilir ve O görür. Bir de O’nun izniyle Mele-i A’lâ’nın sakinleri ve hafaza melekleri görürler. Dolayısıyla

Hazreti Rahman'ın, "İstedğim keyfiyet şudur..." deyip bize emir buyurduğu temizlenme tarzı ne ise ve O bizi nasıl görmek istiyorsa, onu o şekilde kabul edip uygulamak mü'min olmanın gereğidir. Abdestin vaat ettiklerine ulaşabilmenin ilk şartı da ona her şeyden önce sırf Allah emrettiği için değer vermek ve maddî-mânevî temizleyiciliğine inanıp onu dinin belirlediği esaslar çerçevesinde ele almaktır.

Abdestin, mânevî kir ve lekeleri de yuyup yıkayan bir temizleyici olduğunu vurgulayan Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir mü'min abdest alırken yüzünü yıkayınca, gözüyle işlediği bütün günahlar, yanaklarından damlayan o su ile –veya suyun son damlasıyla– dökülür gider; ellerini yıkayınca elleriyle yaptığı hataların vebali abdest suyuyla beraber düşer kaybolur; ayaklarını yıkayınca da harama yürümek suretiyle ayaklarının sebep olduğu bütün günahlar parmaklarının ucundan süzülen en son damlayla akıp tükenir. Böylece eksiksiz abdest alan bir kul, günahlarından bütün bütün arınmış ve temizlenmiş olur."^[4]

Demek ki sağdan-soldan üzerine bulaşan maddî kirleri temizleyen insan, abdest sayesinde mânevî lekelerden de arınmış, Allah'ın huzuruna en uygun ibadet kisvesine bürünmüş ve Hazreti Sultan'ın yüce dergâhına çıkmaya tam hazırlanmış olur.

Camiye gelen her mü'min, abdest alırken Rabb'in huzuruna çıkma havası içinde abdestini alır ve belki dış temizliğinden çok iç temizliğine önem verir. Zira o, dışın temiz olması nispetinde, içte bir karanlık kendini gösterir ve hissettirirse, iç ve dış bütünlüğü sağlamadığından münafık olma endişesini taşır. Elini-yüzünü üçer defa yıkayıp onlardaki tozu-toprağı izale etmenin yanıbaşında, içinde mânevî bir kısım eracif ve çirkefle Rabb'in huzuruna çıkmayı O'na karşı bir saygısızlık sayar. Cenâb-ı Hak, cesetten ziyade kalbe bakar; dıştaki temizliğe karşı içte bir fersûdelik ve köhnelikle kendi huzuruna gelenleri huzurundan kovabilir. Bu yüzden dış temizliği, mü'min için aynı zamanda bir iç temizliği mahiyeti de taşır.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde: *"Sizden hiçkimse, uykudan uyanınca, ellerini, üç defa yıkamadıkça su kabına daldırmasın. Çünkü o, ellerinin gece boyunca vücudunun nerelerinde dolaştığını bilemez."*^[5] buyurur. Günümüzde, uzmanların haber verdiği göre mikroplar vücudumuzun bilhassa nemli bölgelerinde yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Ellerin gece boyunca bu yerlerde dolaşması ve burada bulunan mikropların da ellere bulaşması her zaman ihtimal dâhilindedir. İnsan, gece farkına varmadan elinin, koltuk altında ya da vücudunun başka herhangi bir yerinde dolaştığını bilemez. O hâlde, mesele ister hekimlik açısından ele alınsın, ister namaz için tahârete vesile sayılsın, isterse bunlar hiç düşünülmeden Resûl-i Ekrem'in fermanına inkiyat havası içinde, "O emrettiği için yapıyorum." denilsin farketmez; zira bu bir temizlik meselesidir. Yanlış iş ve hatalardan ancak Allah'ın affetmesi hâlinde kurtulmak mümkündür. Kirli elin hatası ise onun güzelce yıkanmasıyla zail olur. Dolayısıyla günde beş defa abdest alan bir insan, ne iç duruluğunu bulandırmak suretiyle Rabb'ine karşı hata eder ne de herhangi bir şekilde vücuduna mikrop bulaştırma hatasına maruz kalır. Abdest, bütün bunlara kefarettir ve aynı zamanda mü'minin derecesini yükseltir.

Evet, abdest, âdeta huzura çıkmak için giyilmesi gereken en uygun kostümdür. Âdâbına riayet edilerek tastamam alınan bir abdest o kostümü eksiksiz, arızasız ve en şık bir şekilde giyinmek, namaz isimli kabul salonuna girmek için hazır hâle gelmek demektir. Kim bilir, abdestin kare kare misal âlemine aksedişine şahit olsak, mülâhazaların enginliğine ya da sığlığına göre ötelere ne kadar farklı kılık kıyafetlerin yansıdığını görürüz. Belki bir yandan, onu ibadet neşvesi içinde ele alan insanın abdestinin ne güzel bir kaftana dönüştüğünü, diğer taraftan da abdesti, ibadet maksadıyla yapılsa da sıradan bir el-ayak yıkama gibi gören kimsenin elbisesinin yırtık-pırtık bir vaziyette olduğunu müşâhede ederiz.

Devamı var...